

Megjelent a Munkaerőpiaci Tükör legújabb kötete

(sajtóanyag 2021. február 4.)

A „TÜKÖR”

A Közgazdaság – és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaságtudományi Intézete (KRTK KTI) 2000-ben indította el a magyarországi munkapiac és foglalkoztatáspolitikai aktuális jellemzőit bemutató és a témakör egy-egy területét részletesen elemző [Munkaerőpiaci Tükör](#) című évkönyvsorozatot. (Sorozatszerkesztő: Fazekas Károly) Megőrizve a sorozat szerkesztőinek korábbi gyakorlatát, idén is kiválasztottunk egy területet, amelyet különösen fontosnak tartottunk a magyarországi munkapiaci folyamatok megértése, a tényeken alapuló foglalkoztatáspolitikai eredményessége szempontjából. Az idei Közelkép az egészségi állapot és a munkaerőpiac kapcsolatát tárgyalja. Az egyes fejezetek megírásánál ahol lehetett, igyekeztünk kitérni a koronavírus-járvány 2020. évi tavaszi hullámával kapcsolatos fejleményekre.

A kiadvány 1.) a magyarországi munkapiac 2019-2020 évi [fejleményeit](#); 2.) a koronavírus-járvány első hullámában alkalmazott kormányzati és vállalati szakpolitikákat: [itt](#) és [itt](#) és [itt](#); 3.) az egészségi állapot és a munkaerőpiac közötti [kapcsolatot](#); 4.) a munkaerőpiac jellemzőinek időbeli alakulását jellemző [statisztikai adatokat](#); 5.) a magyarországi munkaerőpiaci kutatások friss [publikációit](#) bemutató fejezetekből áll.

A KÖZELKÉP

A [Közelkép](#) című fejezet (szerkesztette: Elek Péter és Hajdu Tamás) az egészségi állapot, az egészségügyi ellátások igénybevétele és a munkaerőpiaci helyzet (gazdasági aktivitás, foglalkoztatás, keresetek, munkapiaci körülmények) közötti összefüggéseket vizsgálja Magyarországon. A kapcsolat komplex: egyrészt az emberek egészségi állapota befolyásolja foglalkoztathatóságukat, másrészt a munkapiaci helyzet és a munkakörülmények vissza is hatnak egészségükre. A Közelkép írásai különböző élethelyzetekben – a gyermekkortól kezdve egészen az időskorig – elemzik ezt a kétirányú kapcsolatot.

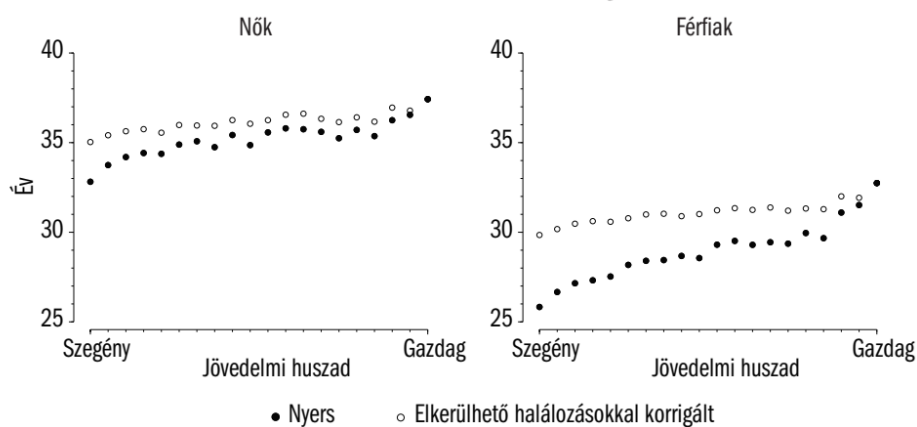
A tanulmányok egyik alapját az az egyedülállóan gazdag *adminisztratív adatbázis* jelenti, amelyet a Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont (KRTK) Adatbankja állított össze, és amely a magyar lakosság egy véletlen mintájára vonatkozóan tartalmaz anonimizált munkapiaci és egészségügyi adatokat. Ez az adatbázis olyan kérdések megválaszolására ad lehetőséget, amelyekre korábban Magyarországon nem, vagy csak korlátozottan volt mód.

Jövedelmi és munkapiaci egyenlőtlenségek az egészségben

A kötet egyik hangsúlyos témája az egészségi állapot és az egészségügyi ellátás igénybevételeinek egyenlőtlensége. Bíró Anikó, Branyiczki Réka és Kollányi Zsófia tanulmánya ([„Egészségi állapot és munkapiaci státusz összefüggései Magyarországon és](#)

[Európában](#)”) rámutat arra, hogy a felnőtt magyar lakosság egészségi állapota lényegesen rosszabb, mint az európai átlag, és az egészségbeli elmaradás elsősorban a nem dolgozók körében jelentkezik. Egy másik, számos adminisztratív adatállományt felhasználó tanulmány ([„A mortalitás és morbiditás jövedelmi egyenlőtlenségei”](#)) szerint a középkorú generáció halálozási rátája több, mint kétszer nagyobb a települések jövedelem szerinti legszegényebb huszadában, mint a leggazdagabb huszadban, és így a 45 éves nők 4,6 évvel, az ugyanilyen korú férfiak pedig 6,9 évvel hosszabb élettartamra számíthatnak a leggazdagabb településeken, mint a legszegényebbek. Ráadásul ennek az eltérésnek legalább felét megmagyarázza a szegényebbek körében magasabb elkerülhető – azaz a megelőzhető, illetve kezelhető betegségekkel összefüggő – halálozás. Az egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférésben, azok igénybevételében, valamint az egészséget befolyásoló viselkedésekben is jelentős jövedelemegyenlőtlenségek mutathatók ki.

2.1.2. ábra: A 45 éves életkorban várható élettartam jövedelem szerinti különbségei

A települési jövedelem szerinti különbségekhez hasonló egyenlőtlenségek vannak a munkajövedelem szerint is. Bíró Anikó és Prinz Dániel tanulmánya ([„Munkajövedelem, egészségi állapot és egészségügyi kiadások”](#)) megmutatja, hogy bár a magasabb jövedelmű dolgozók átlagosan egészségesebbek az alacsonyabb jövedelműeknél, a társadalombiztosítás rájuk fordított kiadásai mégis nagyobbak, aminek részben hozzáférési okai vannak.

A Közelkép tanulmányai azt is bemutatják, hogy a munkapiaci helyzet megváltozásának – például az állásvesztésnek vagy az öregségi nyugdíjba vonulásnak – önmagában jelentős egészséghatása lehet. Elek Péter, Krekó Judit és Munkácsy Balázs tanulmánya ([„A gazdasági válság és az állásvesztés hatása az egészségi állapotra”](#)) szerint például az állásvesztés után a háziorvosi és járóbeteg-megjelenések és a gyógyszerfogyasztás is visszaesik, ugyanakkor a halálozási kockázat emelkedik.

Szakpolitikai intézkedések hatása

A Közelkép egy másik visszatérő témája a szabályozási környezet fontosságának dokumentálása. Csillag Márton, Marcell Kinga és Márk Lili tanulmánya ([„A táppénz ösztönzési hatásai”](#)) szerint a táppénzszabályok elmúlt évekbeli szigorítása – például a táppénzplafon drasztikus csökkentése – jelentősen visszavetette a dolgozók táppénzen töltött idejét. Krekó Judit és Scharle Ágota pedig azt elemzi ([„Megváltozott munkaképesség, rokkantság, rehabilitáció”](#)), hogy a megváltozott munkaképesség esetén kapható ellátások

szigorítása, valamint a kapcsolódó kereslet oldali szakpolitikai eszközök (például a foglalkoztatási kvóta) milyen hatással voltak az ilyen személyek foglalkoztatására és a rokkantsági rendszerbe való beáramlásra. Megmutatják például, hogy a rehabilitációs hozzájárulás rendszerének körülbelül 20-25 ezer munkahely köszönhető, valamint azt is dokumentálják, hogy a rokkantsági és rehabilitációs ellátások rendszerének átalakításával egy relatíve rosszabb egészségi állapotú csoport lépett be az ellátásokba, tehát érdemben nőtt a rendszer célzottsága.

A koronavírus-járvány

A Közelkép a koronavírus-járvány második hulláma alatt került nyomdába, így még nyilvánvalóan nem vállalkozhatott a járvány egészségügyi, munkapiaci, gazdasági és oktatási következményeinek teljeskörű elemzésére. Azonban Váradi Balázs tanulmánya ([„Magyarországi közpolitikai reakciók a koronavírus-járványra 2020 első félévében”](#)) általános leírást nyújt a járvány során felmerülő egészségügyi-gazdasági döntési dilemmákról, és röviden értékeli a Magyarországon 2020 első felében alkalmazott közpolitikai lépéseket. Köllő János írása ([„Foglalkoztatás a koronavírus-járvány első hullámának idején”](#)) pedig a legújabb rendelkezésre álló adatok alapján a munkaerőpiaci hatásokat tekinti át, kitérve azok társadalmi csoportok szerinti heterogenitására. Az elemzés megmutatja, hogy a koronavírus-járvány első hulláma idején bevezetett korlátozások és a keresleti és kínálati oldali gazdasági zavarok a 2008-ban kezdődő gazdasági válságnál is súlyosabban érintették a munkaerőpiacot: a teljes munkaidős egyenértékesben mért foglalkoztatás 9 százalékkal volt alacsonyabb 2020 második negyedében, mint január–februárban. A foglalkoztatás visszaesése aránytalanul nagymértékben érintette a fiatalokat, pályakezdőket és az alacsonyabb iskolai végzettségűeket. A munkahelyvesztés mértékét a távmunka térnyerése csökkentette, ami leginkább a diplomások számára nyújtott segítséget. A második negyedében otthon dolgozott az egyetemet végzettek, illetve a diplomás foglalkozásúak fele, de az érettségizetteknek csak az egytizede, a munkásoknak pedig kevesebb, mint a két százaléka.

Egyéb témák

A Közelkép mintegy harminc tanulmánya természetesen számos egyéb kérdést vizsgál, amelyekre részletesen most nem térünk ki. Külön alfejezet foglalkozik például a [munkahelyi balesetekkel](#), [az egészségügyi dolgozók egészségével](#), [az orvosok elvándorlásával](#), [a gazdasági átmenet hosszú távú egészségi következményeivel](#), [a palliatív ellátás munkapiaci összefüggéseivel](#), vagy [a gyermekkori egészségsokkok iskolázottságra kifejtett hatásával](#).